

Москалець В.В.

к. с.-г. н., с. н. с, Білоцерківський НАУ

Москалець Т.З.

к. б. н., Білоцерківський НАУ

Ключевич М.М.

к. с.-г. н., доцент, Житомирський НАЕУ

Полінкевич В.А.

к. с.-г. н., Житомирський НАЕУ

Москалець В.І.

с. н. с, ІСГМіАПВ НААН Носівська СДС

ПРОЯВ ПАРАЗИТИЗМУ В ПОСІВАХ ТРИТИКАЛЕ ОЗИМОГО ТА КЕРУВАННЯ ЦИМ ПРОЦЕСОМ

Біорізноманіттю визначена певна функціональна роль, яка відображається в закономірному формуванні комплексу біотичних зв'язків: мутуалізм, паразитизм, алелопатія, коменсалізм та інші, характер прояву яких залежить від низки чинників, у тому числі властивостей едифікатора, який в певний проміжок часу визначає стан всієї геоекоконсорції [2, с. 30; 3, с. 3 - 11; 4, с. 23 - 35; 5, с. 120].

Найбільш важливим для фітоценозу є стан паразитарної системи, яка постійно змінює екологічні властивості його компонентів, має високоорганізовану стійку саморегульовану структуру, що об'єднує сукупність паразитів, які заселяють «організм-господаря» і характеризуються певними векторами та певною швидкістю їх змін залежно від чинників середовища існування [1, с. 215; 6, с. 293].

Введення тритикале, відносно нової сільськогосподарської культури, в структуру посівних площ створює необхідність досконалого вивчення функціональної організації паразитарної системи, стійкості, мінливості, впорядкованості та інших, ще не розкритих аспектів її прояву для розробки успішної стратегії формування сталих високопродуктивних агрофітоценозів цієї культури.

В агроекосистемах Житомирського Полісся (Інститут сільського господарства Полісся НААН, с Грозине), перехідної зони Лісостеи-Полісся (Носівська СДС ІСГМіАПВ НААН), Лісостепу України (ДП ННДЦ Білоцерківського НАУ) на синекоекологічному рівні проведено дослідження з порівняльної оцінки стану геоекоконсорцій тритикале озимого за проявом епіфітопаразитизму. З'ясовано, що найбільший прояв епіфітопаразитизму визначають еколого-географічні умови, елементи агротехнології, видові та сортові особливості сортів. Рекомендуємо для умов Полісся та Лісостепу сорти тритикале озимого «ДАУ 5», «Славетне», які є резистентними щодо ураження фітопатогенними організмами, порівняно з лісостеповими та степовими екотипами цієї культури, житом та пшеницею м'якою озимою. Встановлено, що для сортів тритикале озимого поліського, лісостепового та степового екотипів «ДАУ 5», «Вівате Носівське» з метою зменшення поширення проявів епіфітопаразитизму рекомендуємо застосовувати мінеральні добрива

та біопрепарати з поліфункціональними властивостями. Зокрема, для умов Житомирського Полісся оптимальною дозою повного мінерального добрива є N120P120K120 та N90P90K90 + діазобактерин; для умов перехідної зони Лісостеп-Полісся та Лісостепу - N60P60K60 та N60P90K90 + діазобактерин.

Література:

1. Агроекологія: теорія та практикум: навч. посіб. для студ. вищ. навч. закл. / В. М. Писаренко, П. В. Писаренко, В. І. Перебийніс, В. М. Самородов, М. А. Піщаленко; заг.ред. В. М. Писаренко. - Полтава, 2003. - 319 с
2. Зубков А. Ф. Агробиоценологическая фитосанитарная диагностика / А. Ф. Зубков. - С.Петербург, 1993. - 42 с
3. Зубков А.Ф. Полевой кормовой севооборот как целостная экосистема / А. Ф. Зубков // Экология, 1992. - №2. - С. 3-11.
4. Зубков А. Ф. Структурная организация агробиогеоценоза и его место в эволюции живого / А. Ф. Зубков // Сельскохозяйственная биология, 1992. - №3. - С. 23-35.
5. Мазинг В. В. Консорции как элементы функциональной структуры биоценозов / В. В. Мазинг // Труды МОИП, 1966. - Т. 27. - С. 117-127.
6. Ройтман В. А. Паразитарные системы: понятия, концепции, структуры, свойства, функции в экосистемах / В. А. Ройтман, С. А. Беэр // Успехи общ. паразитологии. Тр. ИНПА РАН. - М: Наука, 2008. - С. 273-319.